

smátíðindi innanoyggja

5.000 pund mikudagin

Kósavirkíð í Klaksvík tók mikudagin ímóti 5.000 pundum frá trinum bátum. Nes-tangi hevði 830, Skorðhamar 2400 og Herjaskor 1800 pund.

Týsdagin avreiddi Áarberg 85.000 pund av upsa undan Íslandi til Kósavirkíð. Teir royndu við snellu. Triggir maskinbátar høvdu ávikavist 1200, 1500 og 600 pund. Mánadagin tók Kósavirkíð ímóti fleiri landingum frá trolbátum. Árnabúgvinn hevði 6000, Fuglberg 19.200, Hvithamar 12.500, Lisshevi 15.500 og Reynsmúli 13.300 pund.

Sjónleikur í bók

Sjónleikurin Regin í Toftum, sum Jákup Berg, lærari í Vági, hevur skrivað, er nú komin í bók. Barnatíðindi, sum Jákup er blaðstjóri á, stendur fyri útgávu. Leikurinn er í seks pørtum.

Í fororðinum sigur høvundin, at grundarlagið undir sjónleikinum er ein elligomul søgn. Síðseguliga er henda søgnin sera áhugaverd, við tað, at eingin onnur føroysk frásøgn er um holmgöngu (berjing, gliming) í hjáveru av vitnum til at avgera trænað um hagamark, sigur høvundin. Leikurin fer fram væl undan síðaskiftinum — um ár 1450.

Skráseting

Partafelagsskrásetingin hevur skrásett Pf Dagblaðið, hvørs endamálið er at reka blaðútgávu, herundir prentsmiðjugarbeiði. Teknaði parta-peningurin er upp á 216.000 kr., harav 199.500 kr. eru guldnað kontant.

Í nevnd felagsins sita: Óli Breskmann, Tórshavn, formaður, Levi Niclasen, Hvalba, Óssur Dam Jacobsen, Vestmanna, Per Hansen, Glyvrrar, og Hans Andr. Jacobsen, Klaksvík. Virkis-leiðari er Heri Simonsen Østerø, sum samstundis er stjóri á fyrirkuni.

Havnarliðið vann

Eitt lið, samansett av B36-leikarum og 3 HB-leikarum, vann dystin móti danska liðnum Jyderup í Gundadali liðskvöldið. Føroyska liðið vann við einum máli ímóti ongum. Tað var HB-leikarin, Finnur Helmsdal, sum gjørdi málið upp á brotsspark.

Godtemplaraskið byrjar fríggjadagi

Fríggjadagin byrjar Norrønt Godtemplaraskið í Føroyum. Tað verður hildið í dagnum 18. til 26. juli á studentaskúlanum í Høydølum.

Tilsamans 125 útlendskir luttakarar hava teknað seg higartil. Teir eru úr Danmark, Finlandi, Noreg, Svøriki og Vesturtýsklandi.

Framsýning av handarbeði um ólavsvøkuna

Um ólavsvøkuna verður skipað fyri einari norðurlendskari handarbeidsframsýning í Føroyum. Framsýningin er í løtuni í Grønlandi og hevur frammanundan verið í Íslandi. Tað er Kvinnufelagssamskipan Føroya, sum skipar fyri, og ætlanin er, at framsýningin skal setast upp í øllum byggunum, sum er umboðaðar í samskipanini.

Nordisk Kulturfond hevur styðjað tiltakið, og Kvinnufelagssamskipan Føroya fær 10.500 kr.

1,3 milj. kr. í studningi

Í skúlaárinum 1972/73 læt Statens Uddannelsesstøtte 1,3 milj. kr. í studningi til føroyskar skúlanæmingar ímóti góðari miljón árið fyri. Her er talan um skúlanæmingar í 8. og 9. flokki og á realdeildini, á studentaskúlanum og læraraskúlanum. Harafturat vórðu í 1972/73 latnar 268.000 kr. í studilánnum til læraraskúlanæmingar ímóti 307.000 kr. árið fyri.

Í skúlaárinum 1965/66 vórðu latnar tilsamans 483.000 kr. í studningi til føroyskar skúlanæmingar. Harafturat fingur læraraskúlanæmingar tilsamans 144.000 kr. í studilánnum hetta árið.

Biðar eftir atløguplássi

Smyril fer ikki í rutu til Klaksvíkar fyrr enn atløguplássið er fríð. Mánadagin kannaði Smyril á øðrum atløguplássið, og tá varð avgjørt, at hann skal ikki byrja rutusigling til Klaksvíkar fyrr enn tey eru í lagi. Ætlanin er at gera eina litla ferjulegu í horninum, har Barsskor vanliga liggur, soleiðis at Smyril kann fáa bakendan at har og fáa avgeitt bilflutningin, meðan bógvurin skal liggja á teirri norðaru brúnni.

Um mentanargransking

Ein dagin eg var í ferð við at rudda, datt eitt »Álit í mentanarspurningum« á meg. Í hesum álitu eru ymiskir tættir í føroyskum mentanarlívi umrøddir. Eg skal her bert taka fram ein part av tættinum, sum nevndur er visindi, og hesin partur er um mentanargransking. Fyri ikki at verða misfataður skal eg fyrst greiða frá míni uppfatan av mentan.

Mentan er eftir mínum tykki virði, hugsjónir og uppfatanir, sum hýst verður í huga okkara, og sum koma til sjóndar í ymiskum mentanarproduktum t.d. føroyskum dansi, kristiligum metum, húsabygging o.m.ø. Mentan er fyri ein part arður eftir forfedrum okkara, fyri ein part komin til okkara úttanifrå og góðtíkin av vissum bókum av fólki okkara, og sjálvi hava vit eisini upfunnið eitt og annað. Partar í mentanini kunnu vera felags fyri okkum øll, men vit kunnu eisini tosa um lutmentanir, t.d. hava babbistar ikki somu livsvirði somu kommunistar, ella studentarnir í Høydølum somu livsvirði sum fiskimenn. Mentanin verður ávirkað og lagað eftir umstøðum. Hugsjónir og virði broytast í nýggjum umstøðum. Fyri at taka eitt dømi, so er tað soleiðis vorið í dag, at diskotekini eru vorið ein partur av føroyskari ungdomsmentan, meðan tann føroyski dansurin er vorið eitt tiltak hjá eini lutmentan — dansifeløgnum. Orðið »Kyllingur« umboðar í føroyska málinum eitt nýtt fyrbrigdi í føroyskari matmentan, sum er ein frýstur hesnarungi stokkur í grill og í olju og etin saman við pomfritum. Mentan hon er, hon kemur til sjóndar í orði, atburði og verki. Mentan í visindaligum týðningi er ikki tað sama sum finamentan. Hetta vil kortini ikki siga, at øll mentan skal sleppa at breiða seg sum illgresi, har tað sterka krevir tað veikara. Men fyri at kunna lukka illgresið burtur og varðveita tað, sum vit halda vera vert at varðveita, mugu vit finna fram til, hvat tað er, sum skapar mentanina ella mentannir okkara, og hvussu hon fungerar. Hetta varð til eina longri umrøðu av heitinum mentan enn ætlað, men neyðugt kortini.

Her á landi eru tað triggir stovnar, sum eru dokumenterandi mentanarstovnar. Teir eru Landsskúlasavnið, Fornminnis-savnið og Fróðskaparsetrið. Landsskúlasavninum og Fornminnis-savninum er ikki álagt nakað granskingarvirkesemi, men at skráseta og varðveita søguligt og síðseguligt keldutillfar. Bert Fróðskaparsetrið hevur visindaligt rannsóknarstarv í sínum endamáli. Á sterkinum eru í løtuni triggjar deildir, Føroya Málsdeild, Heimsspekisdeild og Støðisútbúgvingin við fleiri deildum. Her er vert at leggja til merkis, at ongum stovni er álagt at granska føroyska mentan,

sum skuldi verið eitt so avgjørt granskingarevni. Fornminnis-savni og Landsskúlasavni er ikki álagt granskingarvirkesemi, og á Føroyamálsdeildini er úr at gera at savna orð, sum umboða mentanarproduktir í eini eldri

Í dag:

Jóan Pauli Joensen

mentan — skilgott arbeiði, og at smíða nýggj orð fyri mentanarproduktir, sum meginparturin av fólkinum nýta onnur orð um. Men gransking av sjálvari mentanini og vilkorum hennara er onki rúm fyri. Kortini koma hvørt ár ein hópur av útlendingum til Føroya, sum finna eitt el dorado við órannsakaðum mentanarlíggum fyrbrigdum, sum teir gera um til akademisk brøgd í heimlandi sínum, meðan

vit siggja søgu okkara skrivaða av útlendingum, mentan okkara kannaða og umboðaða av útlendingum, sum vit so aftur sita, tá vit fara at skriva um mentan og søgu okkara. Onki illt um hesar útlendingar, men hevði tað ikki eisini verið gott, um vit birtu neista og áhuga fyri granskingarvirkesemi hjá okkara egnu fólki, so tey ikki bert nýta tíð sína til at renna undan gravneytum hjá Landsverkfrøðinginum, at svara brøvum og at sýna turistum Kirkjubømrin, men eisini fáa høvi til at gera miðvíst granskingararbeiði.

Lat meg enda við broti úr innanganginum til álitid:

— Nekur ár kunnu fólk reisa upp til dád, men liðandi makst tey og reisað ikki aftur. Nú kunnu vit filosofera aftur og fram um, hvi mistreysti kemur á fólk, hvi ov lítill eldhugi og avreksvilji er at siggja, og hvi tey, sum uppi eru í hesum arbeiði, ofta gerast vónleys, herm og grenjut og stundum falla í fátt. Ein av atvoldunum er uttan iva tann, at alt er so tilvildarligt og hyggjuleyst, at hvør situr í sínum lagi og trívur seg fram í blindum uttan at vita nakran veg, at arbeiðið, tú gert, ofta tykist sum eitt hogg í tóman heim. Fólk finna einki høpi í hesum í longdini, nógvastaðni metir tú beinleiðis illvild og andstöðu fyri ikki at tala um líkasælu.

— — —
Hetta vóru ikki míni orð, og enn er tað so mikil optimistiskur, at eg vóni, at tey koma ikki at verða tað.

Jóan Pauli Joensen

Framtíð Føroya

Nú eina tíð hevur tú neyvan kunna gloppað eitt blað, uttan at sæð hvussu nógv verður skrivað um sjómark, fiskimark, og øll mark sum teinfast kunnu úti á sjónum. Eitt er givið, at langfarafiskiskapur hjá okkum syngur upp á sitt síðsta vers. Hvat ið kann henda við forhandlingum við okkurt land eina stutta tíð framyvir, tað er ikki gott at meta um í dag. Men eitt er vist, vit byggja onga framtíð upp á tað.

Um so skuldi verið, at sjóvinna okkara fer at minka niður í lítið og einki, hvat er so eftir?

Jørðin, sum landið eigur, sigst vera annar hvar teigur og annað hvørt fjall. Og hvussu nógv av landsins børnum føðir henda ogn landsins.

Mangan hoyrir tú tosað um, hvussu uttanbyggjajørðin liggur og tarnar allari útvíking, og deilvís avoyðir bygdirnar. Ja, sjálvandi er tað rætt at taka so týðandi mál til viðgerðar. Men

so eintáttaður kann eingin vera, at siga at einki kann gerast, fyrr enn hesin spurningur er loystur.

Gamalt er, at frá høvduin skal tú hvalin skera. Og tað kann í hesum føri eisini verða nýtt um landsjórðina. Hvussu blívur hon umsitin og røkt. Hvat gevur hon, ella hvat kostar hon landinum. Tað er nokk einki at taka seg aftur í, at landsins myndugleikar sita tigandi og hyggja at, at ein stórir partur av hesum eindómni verður vanrøktur og deils virðisminkaður. Tað er ein stovnur undir landinum, sum nevnist jarðar-ráðið. Hvat var meiningin við at seta hann á stovn. Og hvussu hevur hann arbeitt. Hvussu arbeiðir hann idag. Og hvussu kemur hann at arbeiða framyvir.

Mangan hoyrir tú sagt, at tað loysir seg ikki at vera bóndi. Tað kann gott vera. Men hvi so ikki loysa hesar menn úr hesum trælalívi.

Tað er sólaðklárt, at tað, sum gongur fyr seg idag við lands-

Framhald á síðu 6